

Abstenció i acords electorals

• Deslegitimar pràctiques necessàries en el nostre sistema com els pactes erosiona la cultura democràtica

FRANCESC PALLARÉS*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 4.07.07

El Govern d'una democràcia representativa parteix de les preferències dels electors. A través de les eleccions s'expressen suports a les diferents opcions, que obtindran uns llocs de representació segons els vots obtinguts. Amb aquests representants es forma la Cambra de la qual, en els sistemes parlamentaris, sorgeix el Govern. Aquest Govern podrà ser d'un únic partit, si té la majoria necessària, o bé d'aquells partits que es posin d'acord i arribin a reunir-la. Tan democràtica i legítima és una cosa com l'altra. En qualsevol dels casos, el Govern investit és políticament responsable davant del Parlament elegit pels ciutadans.

¿Hi ha pactes il·legítics? A Europa els governs de coalició són molt més la norma que l'excepció. A vegades amb la participació del partit més votat, altres vegades sense la seva participació.

PERÒ, al nostre país (Catalunya, Espanya) la formació de governs de coalició en algunes comunitats i ajuntaments ha originat reaccions molt crítiques. S'ha desenvolupat així una argumentació amb una base de suport que és que ha de governar el partit que ha obtingut més vots. En cas contrari, es tractaria d'un frau a l'electorat. Aquests pactes, continua l'argument, es fan d'esquena als ciutadans i els traslladen la impressió que el seu vot no val res, fomentant així una percepció negativa de la política i l'increment de l'abstenció.

Aquest argument planteja, doncs, el fet d'introduir una pràctica, una convenció, que asseguri el Govern per al partit que ha obtingut més vots (¿s'hauria d'establir també una convenció perquè la moció de censura incorpori sempre un candidat del partit que ha obtingut més vots?). Això significa alterar a la pràctica el plantejament electoral parlamentari de Govern de base proporcional establert a la Constitució, i adoptar una lògica majoritària. Les implicacions que tindria aquest canvi per al nostre sistema

polític serien molt grans. I, en la meua opinió, gens positives des de la perspectiva dels ciutadans, encara que no puc entrar aquí en aquest tema.

Però, a més a més, una cosa és criticar el contingut de l'acord i una altra de molt diferent és deslegitimar el mecanisme parlamentari dels pactes. Una de les funcions bàsiques dels partits és contribuir a formar l'opinió política i la cultura democràtica dels ciutadans. El bon funcionament d'una democràcia necessita una sòlida cultura democràtica. I la fortalesa d'un país depèn, entre altres coses, de totes dues. Inventar regles que van contra les bases del parlamentarisme i deslegitimar pràctiques normals i necessàries en aquest sistema, com els pactes postelectorals, no contribueixen a la formació d'aquesta cultura. Al contrari, l'erosionen.

¿Pactes postelectorals o preelectorals? Els pactes postelectorals s'han presentat com un frau als electors, especialment quan no hi han incorporat el partit més votat. Alternativament s'ha suggerit que els pactes haurien de ser preelectorals, ja que d'aquesta manera els electors sabrien més bé el que es farà amb el seu vot. Vegem-ho.

Els pactes de govern són conseqüència de la falta de majories, i els factors que determinen la formació de les coalicions són els plantejaments ideològics dels partits, les seves estratègies competitives i els resultats electorals (suports i correlació de forces). Per això, especialment en societats plurals, multipartidistes i amb sistemes electorals proporcionals, pretendre que els pactes només es puguin plantejar abans de les eleccions no té sentit, cau pel seu propi pes. Forçar-ho significaria una ruptura amb el sistema parlamentari.

A Europa, les coalicions preelectorals són molt més freqüents en països multipartidistes amb sistemes no proporcionals o poc proporcionals: com menys proporcionalitat del sistema electoral, més incentius a les coalicions preelectorals per aprofitar-se de les economies electorals d'escala que generen els sistemes majoritaris o de tendència majoritària. En canvi, en països amb sistemes proporcionals són molt més freqüents les postelectorals.

LA POSICIÓ competitiva dels partits també influeix en la decisió pre o postelectoral dels pactes. Com més extrema és la posició d'un partit, més definida podrà estar d'entrada la seva política de pactes, ja que normalment només podrà anar cap al centre. En canvi, com més possibilitats de pactar cap a un costat o cap a un altre, més poden influir els resultats electorals en la política de pactes i, per tant, normalment el partit té molts menys incentius per definir la seva intenció abans de les eleccions. Les dades mostren que els electors són perfectament conscients de la seva posició i de la del seu partit.

Però, en tot cas, l'opció per una coalició pre o postelectoral és una qüestió d'estratègia competitiva i d'expectatives, no de transparència en les relacions entre electors i representants, ja que el partit que no defineix les seves aliances demana precisament el vot sobre aquestes bases.

*Catedràtic de Ciència Política de la UPF